

תוכן עניינים

1	תקציר
2	מבוא
4	1. סקירת ספרות
4	1.1 התנהגות פרו חברתית
4	1.1.1 רקע תיאורטי
5	1.1.2 מאפיינים והגדרות של התנהגות פרו חברתית
6	1.1.3 חשיבותה של ההתנהגות הפרו חברתית
7	1.2 המודל לחיקוי
7	1.2.1 התפתחות חשיבותו של המודל לחיקוי
8	1.2.2 מאפיינים וסוגים של מודלים לחיקוי
10	1.3 הקשר בין מודל לחיקוי להתנהגות פרו חברתית
10	1.3.1 מחקרים קודמים על הקשר בין מודל לחיקוי להתנהגות פרו חברתית
11	1.3.2 מגפת הקורונה
12	1.3.3 חיסון לקורונה כהתנהגות חברתית
14	1.4 סיכום והשערות המחקר
15	2. שיטות המחקר
15	2.1 משתתפי המחקר
16	2.2 כלי המחקר
17	2.3 הליך המחקר
18	3. ממצאים
18	3.1 סטטיסטיקה תיאורית
19	3.2 סטטיסטיקה היסקית
21	4. דיון ומסקנות
25	5. מקורות
28	נספחים
28	נספח א': שאלון המחקר

מבוא

מנקודת מבטו של חוקר מדעי החברה, מגפת הקורונה (Covid-19), על שלל השלכותיה הדרמטיות והרבות, מהווה תמונה יוצאת דופן לעיוות מתמשך במציאות החברתית ובעיקר, לאופן שבו המרחבים המסורתיים, כמו המרחב הציבורי, שכעת הפך למסוכן ומרוחק, או המרחב הביתי, שכעת הפך למרחב של תעסוקה ובידוד, שינו כליל את הבנתו על החברה (Cheval et al., 2020). אחת הסוגיות המהוות זה חודשים רבים קרקע לדיון אקדמי מעמיק ועם זאת דחוף, הינו ביחס הציבור לקבלת החיסונים (Mattia et al., 2021). אמנם, מאז ומתמיד היוו החיסונים לדיון שנוי במחלוקת, אשר יצר התנגדות בקרב קבוצות קטנות בחברה, גם זו הישראלית (הראל, 2021). עם זאת, התפתחותה ותסמיניה המעורפלים של מגפת הקורונה, לצד התפתחויות יוצאות דופן של שיח קונספירטיבי ומידע כוזב (Fake news), הפכו את סוגית ההירתמות לחיסונים, לסוגיה מורכבת ויוצאת דופן, המחברת בין האישי, העוסק בסוגיות כמו הבריאות האישית או חופש הגוף, לבין החברתי, העוסק בנרטיבים כמו התגברות משותפת על מגפה או משמעויות לחופש במרחב הציבורי (Marco-Franco, Pita-Barros, Vivas-Orts, González-de-Julián & Vivas-Consuelo, 2021).

לאורך השנתיים האחרונות, ולמעשה מאז החלה המגפה, רשויות וממשלות עוסקות ללא הרף, ובאופן חסר תקדים, בשיח שלהם עם הציבור, הנדרש למגבלות היסטוריות, בדמותם של סגרים ותקופות בידוד, תוך פיתוח של תקשורת בין אישית מרוחקת וחסרת מגע (Cordero, 2021). בעבודת מחקר זו, אבקש לבחון אספקט אחד ועיקרי באופן שבו בוחרים אזרחים לפעול בצורה 'אגואיסטית', תוך התעלמות מטובת הציבור ובטחונו, או לחילופין, פועלים ומקבלים החלטות למען החברה (כמו להתבודד כנדרש, להתחסן), אם כדי להגן על עצמם, על משפחתם, או מתוך ראייה חברתית ערכית. וזאת מתוך התיאוריה הרואה ב-'מודלים לחיקוי', מושג נרחב המבטא השפעה של אדם קרוב או מפורסם (ידוען) משפיעים על נורמות ההתנהגות של בעל המודל לחיקוי (Lockwood, Sadler, Fyman & Tuck, 2004).

על כן, מטרת עבודת מחקר זו הינה לבחון את מידת 'החברתיות' של הנבדקים המייצגים את החברה הכללית של מדינת ישראל, ביחס למודל לחיקוי על פי הגדרתם. באמצעות שאלון אשר יבחן את גישתם כלפי ביצוע החיסון, וחלוקתם לקבוצות בהתאם לאופי המודל לחיקוי שלהם, יהיה ניתן להבין בצורה משמעותית את ההשפעה של דמויות אלו, והמשמעויות שלהם כלפי ההתנהגות החברתית. על כן, שאלת המחקר שעוצבה לטובת עבודה זו הינה **'כיצד משפיע המודל לחיקוי המוצהר של הנבדק על נטייתו להתחסן נגד מגפת הקורונה ולמען בלימתה?'**

1. סקירת ספרות

סקירת הספרות תחולק לארבעה חלקים עיקריים. ראשית, יבחן הרקע התיאורטי, כמו גם הגדרותיו של המושג 'התנהגות פרו-חברתית', וזאת להדגשת חשיבותה במרקם החברתי ולמציאות שגשוגה של חברה. שנית, יבחנו התיאוריות והמושגים הרלוונטיים העוסקים ברעיון של 'מודל לחיקוי', אשר עובדת היותם כיום, לרוב קיימת זרות בין מושא ההערצה למעריץ. בחלק השלישי, יבחנו המחקרים הקיימים הבוחנים את הקשר בין שני המושגים, מודל לחיקוי והתנהגות פרו-חברתית, תוך בחינה של המקרה הייחודי והבינלאומי של מגפת החיסונים, והדיון הנרחב הנוגע להתגייסות החברתית בקבלת החיסון, אשר נועד כדי לעצור את המגפה. בחלק הרביעי והאחרון, יוצג סיכום קצר אשר מתוכו יחולצו ההשערות הסופיות של עבודת המחקר.

1.1 התנהגות פרו חברתית

1.1.1 רקע תיאורטי

המושג אלטרואיזם (מלטינית – Altro – האחר, או האחרים), הינו רעיון פילוסופי, מוסרי ואתי, אותו הגה לראשונה קומטה (Comte), והפך בהמשך לנושא נרחב במחקר הפילוסופי, אשר עם הזמן, גם הפך למרכזי גם בתחומים אחרים, כמו ביולוגיה (למשל, בהבנת התנהגות זולתנית בקרב חיות) ולרבות תחומי מדעי החברה, כמו הפסיכולוגיה, הפסיכולוגיה החברתית, הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה (בכר, 2015). כך למשל, קוהוט (Kohut), מחשובי הוגי התיאוריה הפסיכולוגית, הגדיר שני מרכיבים עיקריים של 'העצמי' (כלומר, אלו שמרכיבים את זהותו הנפשית של האדם). הנרקיסים, אשר מייצג את החלק הנפשי של האדם המבקש למלא אחר הסיפוקים של האדם (מזון, מין, מעמד חברתי, וכדומה), הנובע מתוך התמקדותו בעצמו, ואשר דוחפת אותו בסופו של דבר לכדי מאמץ והשקעה (מוטיבציה) להגיע להישגים מסוגים שונים (לוסטיג, 2010). לצד הנרקיסים, מצוי מרכיב האלטרואיזם, המבטא את האופן שבו ביצע האדם אידיאליזציה להוריו, ובמרכיב זה מתבטאים ערכי החברה, אידיאולוגיה, ועל כן מנוע הדוחף לעשות למען החברה ולמען האחר (בהתאם לעצמתו והדומיננטיות של מרכיב זה באדם הנתון). במילים אחרות, קוהוט קבע כי שני מרכיבים אלו פועלים ובעיקר מתפתחים במקביל, ועל כן מהווים צדדים שונים של אותו האדם (בכר, 2015).

הן התיאוריה הפסיכולוגית, והן זו הביולוגית-אבולוציונית, דנות במשך מספר מאות שנים בעצם ההיתכנות של ההתנהגות האלטרואיסטית 'האמתית'. כלומר, כזו שהמניע אליה איננו לבסוף האינטרס האישי (למשל, סיוע לאדם מתוך ציפייה לתמורה ישירה או עקיפה), אלא נובע מתוך רצון לסיוע לרווחתו של הזולת ללא קשר לרווח אותו הוא עשוי להשיג, על סוגיו השונים. כדי לפתור דילמה זו, יש הטוענים